

A T M I N T I N Ė
asmenims, ketinantiems kreiptis į
EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISMĄ

I. KOKIAS BYLAS GALI NAGRINĖTI TEISMAS?

1. Europos žmogaus teisių teismas yra tarptautinė institucija, kuri, **tam tikrais atvejais**, gali nagrinėti skundus asmenų, teigiančių, kad buvo pažeistos jų teisės, įtvirtintos Europos žmogaus teisių konvencijoje. Konvencija yra tarptautinė sutartis, kuria didelė dalis Europos valstybių susitarė užtikrinti **tam tikras esmines žmogaus teises**. Šios teisės yra išdėstytos pačioje Konvencijoje, o taip pat ją papildančiuose protokoluose Nr. 1, 4, 6, 7 ir 13. Įdėmiai perskaitykite pridedamus šių nuostatų tekstus.

2. Jei manote, kad esate **asmeniškai ir tiesiogiai nukentėjęs** nuo vienos ar keleto šių esminių teisių pažeidimo, padaryto kurios nors pridedamame sąraše nurodytų valstybių – galite kreiptis į Teismą.

3. Teismas gali nagrinėti pareiškimus **tik dėl Konvencijoje ir jos protokoluose nurodytų vienos ar keleto teisių** pažeidimų. Teismas nėra apeliacinis teismas valstybės teismų atžvilgiu ir negali panaikinti ar pakeisti jų priimtų sprendimų. Teismas negali ir tiesiogiai įsikišti į apskundžiamų valstybės institucijų darbą.

4. Teismas gali nagrinėti skundus tik prieš valstybes, kurios ratifikavo Konvenciją ir papildomus protokolus ir tik **dėl faktų, įvykusių po tam tikrų datų**. Šios datos skiriasi priklausomai nuo valstybės bei nuo Konvencijoje ir ją papildančiuose protokoluose, ar viename jų įtvirtintų teisių pažeidimo.

5. Teismui skūstis galite tik dėl **valstybės institucijų** (įstatymų leidybos, vykdomųjų, teisminių ar pan.) **veiksmų**. Teismas **negali nagrinėti skundų prieš privačius asmenis ar privačias organizacijas**.

6. Pagal Konvencijos 35 straipsnio 1 dalį, prieš kreipiantis į Teismą privalu išnaudoti **visas teisinės gynybos priemones valstybėje, prieš kurią skundžiatės**, ir pateikti pareiškimą **šešių mėnesių laikotarpyje po galutinio sprendimo datos**. Teismas nenagrinės pareiškimo, neatitinkančio išvardintų reikalavimų.

7. Taigi, prieš kreipiantis į Teismą, ypatingai svarbu kreiptis į **teismines valstybės institucijas**, su tikslu atlyginti padarytą skriaudą, arba įrodyti, kad bet koks kreipimasis savo valstybėje būtų buvęs neveiksmingas. Atitinkamai, pirmiausia turite kreiptis į valstybės vidaus teismus, įskaitant ir aukštesnių instancijų teismus, kuriems privalu bent iš esmės pateikti ta patį skundą, dėl kurio ketinate skūstis Teismui.

8. Išnaudodami atitinkamas teisinės gynybos priemones, privalote **laikytis valstybės proceso įstatymo nustatytų reikalavimų**, įskaitant reikalavimus dėl procesinių terminų. Jei, pavyzdžiui, Jūsų skundas valstybėje nebuvo išnagrinėtas, nes jį pateikėte pavėluotai, netinkamam teismui ar nesilaikėte proceso įstatymo nustatytos tvarkos, Teismas nenagrinės Jūsų pareiškimo.

9. Tačiau, jei skundžiatės dėl teismo nuosprendžio ar bausmės, nebūtina bandyti peržiūrėti bylą po to, kai pasinaudojote paprastomis apskundimo procedūromis. Įvairūs kreipimaisi į Parlamentą, valstybės vadovą ar administracines institucijas paprastai nėra veiksmingos teisinės gynybos priemonės, kurias būtina išnaudoti prieš kreipiantis į Teismą.

10. Į Teismą galite kreiptis **šešių mėnesių laikotarpyje** po aukščiausio kompetentingo teismo ar kitos institucijos sprendimo datos. Šešių mėnesių terminas pradeda eigą nuo tada, kai Jūs (ar Jūsų atstovas) buvote supažindinti su galutiniu įprasto apskundimo tvarka priimtu valstybės teismo sprendimu, bet ne nuo tada, kai valstybės institucijos atsisakė atnaujinti bylą, suteikti malonę ar kitaip ypatinga tvarka peržiūrėjo galutinį sprendimą.

11. Šešių mėnesių terminas baigia eigą tada, kai Teismui pateikiate **pirmą laišką**, kuriame aiškiai, tačiau nors ir glaustai išdėstyta skundo, kurį ketinate pateikti Teismui, esmė arba pateikdami užpildytą pareiškimo formuliara. Paprastas informacijos prašymas nėra pakankamas, kad sustabdytų šio termino eigą, su tikslu pateikti pareiškimą sutinkamai su keliamu reikalavimu.

12. Pažymėtina, kad daugiau **nei 90 % Teisme registruotų bylų yra pripažįstamos nepriimtiniomis dėl vienos ar keleto aukščiau išvardytų sąlygų neatitikimo.**

II. KAIP KREIPTIS Į TEISMĄ?

13. Oficialios Teismo kalbos yra anglų ir prancūzų, tačiau jei Jums patogiau, Teismo kanceliarijai galite rašyti bet kurios valstybės, ratifikavusios Konvenciją, oficialia kalba. Pradinėje bylos nagrinėjimo stadijoje Teismas susirašinės su Jumis ta kalba, kurią esate kreipęsis. Tačiau vėliau, o ypač tada, jei Teismas neatmes Jūsų pareiškimo ir nutars pranešti apie pastarąjį Vyriausybei, su prašymu pateikti raštiškus komentarus dėl vieno ar keleto skundų, visi Teismo raštai bus pateikti arba anglų, arba prancūzų kalbomis. Nuo šio momento Jūs arba Jūsų atstovas/ė taipogi privalės pateikti atsakymus viena iš šių kalbų.

14. Pareiškimas Teismu turi būti pateiktas paštu (**žodinių pareiškimų telefonu Teismas nepriima**). Jei siunčiate savo pareiškimą elektroniniu paštu ar faksu, privalote jį pakartotinai atsiųsti paštu. Nėra tikslo asmeniškai atvykti į Strasbūrą, siekiant žodiniai pateikti savo pareiškimą.

15. Visi raštai dėl bylos turi būti siunčiami **adresu:**

The Registrar
European Court of Human Rights
Council of Europe
F-67075 STRASBOURG CEDEX.

16. Gavusi pirmą Jūsų laišką ar pareiškimo formuliara Kanceliarija atsakys Jums, įvardindama **bylos numerį, kurį privalu nurodyti visuose raštuose Teismui**. Vėliau Jūsų gali būti paprašyta pateikti papildomą informaciją ar dokumentus. Kanceliarija negali Jūsų konsultuoti valstybės įstatymų ar jų taikymo praktikos klausimais.

17. Svarbu **skubiai ir išsamiai atsakyti** į Kanceliarijos laiškus. Jei delsite atsakyti ar išvis nepateiksite jokio atsakymo į Kanceliarijos raštus, Teismas gali manyti, kad nesate suinteresuotas palaikyti savo bylą.

18. Jei manote, kad Jūsų skundas susijęs su viena ar keletu Konvencijoje ar papildomuose protokoluose įtvirtintų teisių pažeidimu, ir įvykdėte aukščiau minėtas sąlygas, **kruopščiai ir įskaitomai užpildykite pareiškimo formuliarą ir gražinkite jį Teismui kartu su byla susijusių dokumentų kopijomis kaip galima greičiau ir ne vėliau nei šešių mėnesių laikotarpyje nuo pirmojo Teismo laiško datos.** Jei nesugebėsite pateikti Teismui pareiškimo formuliario bei reikiamų dokumentų per nurodytą laikotarpį, Teismas nuspręs, jog nesate suinteresuotas/a tolesniame pareiškimo nagrinėjime ir **byla bus sunaikinta.**

19. Sutinkamai su Teismo reglamento 47 straipsniu, **savo pareiškime privalote:**

a) pateikti apskundžiamų **faktų santrauką** ir skundo pobūdį;

b) nurodyti, kuri **Konvencijoje įtvirtinta teisė** Jūsų manymu buvo pažeista;

c) nurodyti, kokias **teisinės gynybos priemones** panaudojote savo valstybėje;

d) išvardinti **oficialius sprendimus** Jūsų byloje, nurodant kiekvieno jų datas ir juos priėmusias institucijas bei pridėti šių sprendimų kopijas, (ne originalus, **nes dokumentai nebus Jums gražinti**).

20. Teismo reglamento 45 straipsnis reikalauja, kad pareiškėjas ar jo atstovas **pasirašytų** pareiškimo formuliarą.

21. Jei nepageidaujate viešai skelbti savo asmens, turite pranešti apie tai ir paaiškinti, kodėl siekiate, kad Jūsų atveju būtų taikoma išimtis taisyklei, pagal kurią Teismo proceso medžiaga yra viešai prieinama. Teismas gali **įslaptinti** pareiškėjo asmenį tik išimtiniais ir pagrįstais atvejais.

22. Pirmą kartą kreipiantis į Teismą nebūtina turėti atstovą ar šis asmuo nebūtinai turi būti praktikuojantis advokatas. Tačiau vėlesnėje bylos nagrinėjimo stadijoje, kai Teismas prašo Vyriausybės pateikti raštiškus komentarus dėl vieno ir keletu Jūsų skundų, Jūs privalėsite turėti teisinį atstovą. Atstovauti Jus galės, išskyrus išimtinius atvejus, tik asmuo (teisininkas), turintis teisę užsiimti advokato praktika vienoje iš Konvencijos valstybių, bei suprasti vieną iš oficialių Teismo kalbų (anglų arba prancūzų). Pažymėtina, kad nuo šio momento Teismas susirašinės su Jumis arba Jūsų atstovu/e viena iš dviejų ET oficialių kalbų, to paties bus reikalaujama ir iš pareiškėjo/ų, išskyrus tuos atvejus, kai Teismas suteikia galimybę ir toliau vartoti kokią nors kitą neoficialią kalbą. Jei Jus atstovauja **advokatas ar kitas asmuo**, atsiųskite **įgaliojimą šiam asmeniui veikti** Jūsų vardu. Juridinio asmens (įmonės, asociacijos ir pan.) ar grupės fizinių asmenų atstovas privalo pateikti savo teisės atstovauti įrodymą.

23. Bylos nagrinėjimo pradžioje Teismas neapmoka Jūsų **teisinio atstovavimo išlaidų**. Tam tikroje vėlesnėje bylos nagrinėjimo stadijoje – po to, kai Teismas nusprendė pateikti klausimus dėl bylos Vyriausybei ir buvo gauti jos atsakymai – Jums gali būti suteikta galimybė prašyti nemokamos teisinės pagalbos, tais atvejais, jei neturite pakankamai lėšų apmokėti advokato išlaidas ir jei Teismas nuspręs, jog teisinis atstovavimas būtinas tolimesniam bylos nagrinėjimui.

24. Jūsų pareiškimas bus nagrinėjamas **nemokamai** ir Jūs būsite Kanceliarijos informuotas apie bylos eigą. Kadangi procesas pradžioje vyksta raštu, Jums nereikia asmeniškai atvykti į Teismo būstinę.

(Lit)

KONVENCIJOS ĮSIGALIOJIMO DATOS

(23/06/2006)

Valstybė	Konvencija CETS 005	Protokolas Nr. 1 CETS 009	Protokolas Nr. 4 CETS 046	Protokolas Nr. 6 CETS 114	Protokolas Nr. 7 CETS 117	Protokolas Nr. 12 CETS 177	Protokolas Nr. 13 CETS 187
Airija	03/09/53	18/05/54	29/10/68	01/07/94	01/11/01		01/07/03
Albanija	02/10/96	02/10/96	02/10/96	01/10/00	01/01/97	01/04/05	
Andora	22/01/96			01/02/96			01/07/03
Armėnija	26/04/02	26/04/02	26/04/02	01/10/03	01/07/02	01/04/05	
Austrija	03/09/58	03/09/58	18/09/69	01/03/85	01/11/88		01/05/04
Azerbaidžanas	15/04/02	15/04/02	15/04/02	01/05/02	01/07/02		
Belgija	14/06/55	14/06/55	21/09/70	01/01/99			01/10/03
BJR Makedonija	10/04/97	10/04/97	10/04/97	01/05/97	01/07/97	01/04/05	01/11/04
Bosnija ir Hercegovina	12/07/02	12/07/02	12/07/02	01/08/02	01/10/02	01/04/05	01/11/03
Bulgarija	07/09/92	07/09/92	04/11/00	01/10/99	01/02/01		01/07/03
Čekijos Respublika	01/01/93	01/01/93	01/01/93	01/01/93	01/01/93		01/11/04
Danija	03/09/53	18/05/54	02/05/68	01/03/85	01/11/88		01/07/03
Estija	16/04/96	16/04/96	16/04/96	01/05/98	01/07/96		01/06/04
Graikija	28/11/74	28/11/74		01/10/98	01/11/88		01/06/04
Gruzija	20/05/99	07/06/02	13/04/00	01/05/00	01/07/00	01/04/05	01/09/03
Islandija	03/09/53	18/05/54	02/05/68	01/06/87	01/11/88		01/03/05
Ispanija	04/10/79	27/11/90		01/03/85			
Italija	26/10/55	26/10/55	27/05/82	01/01/89	01/02/92		
Jungtinė Karalystė	03/09/53	18/05/54		01/06/99			01/02/04
Kipras	06/10/62	06/10/62	03/10/89	01/02/00	01/12/00	01/04/05	01/07/03
Kroatija	05/11/97	05/11/97	05/11/97	01/12/97	01/02/98	01/04/05	01/07/03
Latvija	27/06/97	27/06/97	27/06/97	01/06/99	01/09/97		
Lenkija	19/01/93	10/10/94	10/10/94	01/11/00	01/03/03		

Valstybė	Konvencija CETS 005	Protokolas Nr. 1 CETS 009	Protokolas Nr. 4 CETS 046	Protokolas Nr. 6 CETS 114	Protokolas Nr. 7 CETS 117	Protokolas Nr. 12 CETS 177	Protokolas Nr. 13 CETS 187
Lichtenšteinas	08/09/82	14/11/95	08/02/05	01/12/90			01/07/03
Lietuva	20/06/95	24/05/96	20/06/95	01/08/99	01/09/95		
Liuksemburgas	03/09/53	18/05/54	02/05/68	01/03/85	01/07/89		
Malta	23/01/67	23/01/67	05/06/02	01/04/91	01/04/03		01/07/03
Moldova	12/09/97	12/09/97	12/09/97	01/10/97	01/12/97		
Monako	30/11/05		30/11/05	01/12/05	01/02/06		01/03/06
Norvegija	03/09/53	18/05/54	02/05/68	01/11/88	01/01/89		
Nyderlandai	31/08/54	31/08/54	23/06/82	01/05/86		01/04/05	
Portugalija	09/11/78	09/11/78	09/11/78	01/11/86	01/03/05		01/02/04
Prancūzija	03/05/74	03/05/74	03/05/74	01/03/86	01/11/88		
Rumunija	20/06/94	20/06/94	20/06/94	01/07/94	01/09/94		01/08/03
Rusija	05/05/98	05/05/98	05/05/98		01/08/98		
San Marino	22/03/89	22/03/89	22/03/89	01/04/89	01/06/89	01/04/05	01/08/03
Serbija	03/03/04	03/03/04	03/03/04	01/04/04	01/06/04	01/04/05	01/07/04
Slovakija	01/01/93	01/01/93	01/01/93	01/01/93	01/01/93		
Slovėnija	28/06/94	28/06/94	28/06/94	01/07/94	01/09/94		01/04/04
Suomija	10/05/90	10/05/90	10/05/90	01/06/90	01/08/90	01/04/05	01/03/05
Švedija	03/09/53	18/05/54	02/05/68	01/03/85	01/11/88		01/08/03
Šveicarija	28/11/74			01/11/87	01/11/88		01/07/03
Turkija	18/05/54	18/05/54		01/12/03			
Ukraina	11/09/97	11/09/97	11/09/97	01/05/00	01/12/97		01/07/03
Vengrija	05/11/92	05/11/92	05/11/92	01/12/92	01/02/93		01/11/03
Vokietija	03/09/53	13/02/57	01/06/68	01/08/89			01/02/05

Lietuvos Respublika yra padariusi išlygas dėl Konvencijos 5 straipsnio 3 dalies, kurios buvo taikomos iki 1996 m. birželio 21 d.